

KTO JE VLASTNE BOH?

1. Boh – absolútne jednoduchá bytosť

- *Totožnosť podstaty s akcidentami*

2. Boh – absolútne dokonalá bytosť

- *Všemohúci*
 - *Vševediaci*
 - *Všadeprítomný*
-

V prechádzajúcej náuke sme si hovorili o prirodzenom rozume a Svätom písme ako prameňoch poznania Boha. Ale kto a čo je vlastne Boh?

Umelci sa ho odpradáva snažia nejako zobrazíť. Preto v mnohých ľuďoch zanechávajú značne deformovanú predstavu o Bohu ako o starom deduškovi, ktorý sedí na oblaku. Ale to nie je jediná deformácia. Aj výchovou sa často deformuje obraz Boha, keď jeho bytosť rodičia, v snahe výchovne zapôsobiť na neposlušné dieťa, používajú ako strašiaka. A tak dieťa často vyrastá s predstavou Boha, ktorý je strážca a nemilosrdný policajt, striehnuci na naše chyby. S takou predstavou je ťažké žiť, preto sa jej mnohí ľudia snažia zbaviť a niekedy to nevedia inak, než tak, že celú existenciu Boha poprú.

Začnime preto dnes s náčrtom obrazu Boha takého, aký skutočne je.

1. Boh – absolútne jednoduchá bytosť

Sme zvyknutí, že čím je niečo výkonnejšie, tým je to komplikovanejšie. Preto sa aj ľudské odbory čoraz viac vetvia. Pre jeden prístroj môže existovať obrovské množstvo špecialistov. Avšak dokonalosť nespočíva v tom, že je niečo komplikovanejšie a tým aj výkonnejšie a šikovnejšie. Keby sme mali dva prístroje, ktoré by dokázali rovnaké veci, ale jeden z nich by bol oveľa jednoduchšie skonštruovaný, povedali by sme, že je dokonalejší. Jednoduchosť má tiež za následok, že vec je menej poruchová. Pozrime sa na ľudské telo. Niektorí hovoria, že je dokonalé. Ale uvedomme si, aké je komplikované. Vďaka tomu podlieha obrovskému množstvu chorôb. Čím by bolo jednoduchšie, tým by bolo ťažšie ho zničiť.

- *Totožnosť podstaty s akcidentami*

Keď si zoberieme do tohto zorného uhla pohľadu Boha, tak o ňom musíme vyhlásiť, že je absolútne jednoduchý. To znamená, že nepozostáva zo žiadnych častí, ktoré by boli od seba oddeliteľné. Dokonca nie len že nepozostáva z častí, ale je výnimočnou bytosťou v tom, že u neho je jeho vlastná podstata totožná s vlastnosťami. Čo to znamená?

Každá stvorená vec má svoju podstatu a má svoje vlastnosti. Sú to veľmi abstraktné pojmy, ale skúsme si ich priblížiť:

Podstata je to, čo robí vec tým, čím je. **Vlastnosti** sa na podstatu upínajú. Vlastnosti bez podstaty neznamenajú nič. Predstavte si, že poviem – vysoký. Čo vysoký? Je to vlastnosť, ale bez toho, aby sme ju naviazali na nejakú podstatu, nič neznamená. Keď poviem – vysoký strom, to už je niečo iné. Vďaka tomu sú ale veci meniteľné. Vlastnosti naviazané na podstatu sa môžu meniť, hoci podstata ostane rovnaká. Ba dokonca môže sa to stať aj naopak a síce v prípade zázračného premenenia Eucharistie, kedy ostávajú všetky vlastnosti nezmenené, ale podstata vína sa mení na podstatu krvi a podstata chleba na podstatu tela

Ježiša Krista. Na začiatku sme ale povedali, že podstata je to, čo robí vec tým, čím je. A teda ak sa zmení podstata vína na krv, tak už nemôžeme hovoriť, že je to víno, hoci všetky vlastnosti ostali nezmenené. Ony totiž nerobia víno vínom, ale jeho podstata, ktorá sa zmenila.

Vidíte, čo všetko sa dá na základe zloženosti vecí robiť. Ale to neplatí o Bohu. Povedali sme, že Boh je absolútne jednoduchý. Lenže aj on má podstatu a označujeme ho rôznymi vlastnosťami – je dobrý, milosrdný, spravodlivý, láskavý. Sú to však len ľudské pomenovania, pretože v skutočnosti u Boha je podstata totožná s vlastnosťami. Teda akúkoľvek vlastnosť by sme aplikovali na Boha, bola by vlastne jeho podstatou. Preto správne sa vyjadríme tak, že Boh nie je láskavý, ale Boh je Láska. Boh nie je živý, ale Boh je Život. Boh nie je dobrý, ale Boh je Dobro. Boh nie je spravodlivý a milosrdný, ale je Spravodlivosť a Milosrdenstvo. Všetko toto sú iné pomenovania Božej podstaty. Teda aby sme to zhrnuli v jednej vete, Boh je tak jednoduchý, že uňho sú ešte aj všetky jeho vlastnosti vlastne podstatou.

Lenže aj o ľudskej duši môžeme povedať, že je jednoduchá a predsa nie je Bohom. Pri ľudskej duši totiž môžeme hovoriť o možnosti, že by nebola. A ona skutočne kedysi nebola. Boh ju stvoril a ona začala existovať. O Bohu ale veríme, že uňho niet ani len možnosti, že by nebol.

Tým, že je Boh takto dokonale jednoduchý je vlastne absolútne nezničiteľný, lebo ho nie je možné rozložiť.

Uvedomujem si, že táto téma je veľmi abstraktná a ťažko pochopiteľná. Rozhodol som sa však aj napriek tomu, predostrieť túto problematiku. Možno preto, aby sme sa v bázni sklonili pred Bohom a celou teológiou a aby sme konečne pochopili, že Boh je tak veľký a nesmierny, že zahrávať sa s ním a brať ho na ľahkú váhu je veľmi nebezpečné.

3. Boh – absolútne dokonalá bytosť

O veciach niekedy hovoríme, že sú dokonalé. Keď pozrieme na kvet, môžeme povedať, že je dokonalý. Aj o ľudskom tele môžeme za určitých okolností povedať, že je dokonalé. Všetko stvorené je však dokonalé len relatívne. To znamená, že mu nechýba nič z toho, čo má mať a má to do takej miery ako je potrebné.

O Bohu však hovoríme, že je absolútne dokonalý. To znamená, že má všetko, čo má mať, v absolútnej možnej miere. Teda to čo má, má natoľko, že už viac nie je možné mať.

Pristavme sa teraz pri jednotlivých Božích vlastnostiach, v ktorých tkvie jeho dokonalosť v absolútnej miere. Zároveň ale dajme pozor na to, aby sme si nemysleli, že si protirečíme. Hovorili sme totiž, že Božia podstata je totožná s jeho vlastnosťami. Tu hovoríme o vlastnostiach preto, aby sme to svojím obmedzeným rozumom ľahšie pochopili.

- *Všemohúci*

Každý z nás má určité možnosti, čo môže robiť. Môžeme tvarovať hmotu, vyrábať veci, cestovať do vesmíru, ale nemôžeme všetko. O Bohu hovoríme, že môže všetko. Vyjadrujeme to pojmom **všemohúci**. Boh na základe svojej všemohúcnosti môže napríklad stvoriť niečo z ničoho.

Niektó by však mohol namietat, že Boh nie je všemohúci, lebo napríklad nedokáže stvoriť väčšiu skalú, ako je on sám. Tu musíme povedať, že Boh môže stvoriť všetko, čo môže chcieť. Ale Boh nemôže chcieť hlúposti, lebo by tým poprel seba samého. On je dokonalý a keby chcel nezmysel, tak by to bola nedokonalosť. Preto Boh by mohol stvoriť aj skalú, ktorá by bola väčšia ako on sám, keby to mohol chcieť. Ale keďže skala väčšia ako je on, je nezmysel, nemôže to chcieť, lebo keby to chcel, svedčilo by to o jeho nedokonalosti.

Tiež možno namietat', prečo Boh, ak je dokonalý, neodstráni zo sveta všetko zlo a pohromy. Tu však poznamenáme len toľko, že je to na ďalšiu kapitolu, ktorou sa budeme zaoberať v inej téme. Teraz sa uspokojme s informáciou, že existencia utrpenia a zla nie je dôkazom proti všemohúcnosti Boha.

- *Vševediaci*

O ľudskom mozgu sa hovorí, že pracuje približne len na 6 – 7 %. Má teda obrovské rezervy, ktoré ale nedokážeme využiť. Preto zabúdame, chápeme pomaly. Jednoducho sme v práci mozgu obmedzený. Boh však nie. O ňom hovoríme, že je **vševediaci**. Vie absolútne všetko, čo bolo, čo je a čo bude. On pozná veci v ich podstate na rozdiel od človeka.

My poznávame veci cez zmysly, ktoré informácie o veciach posúvajú mozgu, ktorý ich spracúva. Nepoznáme veci v ich podstate, ale len vďaka ich vlastnostiam. Boh pozná veci v ich podstate.

Čo sa týka minulosti, prítomnosti a budúcnosti, tam nemôžeme hovoriť, že Boh vie, čo sa ešte len stane. On je totiž mimo času. U neho je všetko teraz. Čas plynie iba pre človeka, lebo sa odmeriava tým, že sa veci menia. U Boha sa nemení nič. U neho je neustála prítomnosť. Nič neuniká do minulosti a nič nečaká v budúcnosti. Je to ťažké na pochopenie ako vlastne celá Božia bytosť. Pre nás je dôležité len pamätať, že u Boha neplynie čas. U neho je všetko teraz.

Na koniec tohto bodu sa len v krátkosti vráťme k problému, ktorý sme spomínali a síce, prečo Boh, keď je všemohúci, neodstráni zo sveta všetko zlo a utrpenie. Tu môžeme oponovať Božou vševedúcnosťou, ktorá vie, aké iné oveľa väčšie dobro môže utrpenie, bolesť a trpené zlo priniesť. My nemôžeme vedieť to, čo vie Boh. Nám sa to môže zdať nezmyselné, lebo vidíme, len na krátke vzdialenosti, ale Boh môže vidieť zmysel, lebo vidí do nesmiernej diaľky budúcnosti.

- *Všadeprítomný*

Posledná vlastnosť, o ktorej si v krátkosti povieme, je Božia **všadeprítomnosť**. Boh je prítomný naozaj všade. Nemožno sa pred ním ukryť, ani nemožno vytvoriť priestor, v ktorom by nebol. My sme v Bohu. Ale zároveň musíme vedieť, že nie sme časťou Boha. Niektorí bludári, nazývame ich *panteisti*, totiž tvrdia, že všetko je Boh. Aj my sme jeho časťou. Aj hmotu, ktorú stvoril Boh akoby stvoril zo seba. Ale tak to nie je. Boh je síce absolútne všade v rovnakej miere, ale nie je všetkým. Boh stvoril veci z ničoho. Nie zo seba. Akoby zo seba kúsok oddelil a premenil to v hmotu. Boh je absolútne jednoduchý. Boh stvoril veci z ničoho.

Zároveň ale Boh je všade a všetko vidí a všetko vie. Nemôže sa stať, ako si to niekedy myslíme, že by sa Boh nedíval!!!

Záver a poznámky

Toto je len krátky a relatívne veľmi jednoduchý náčrt Boha. Ale je dobré sa s týmito vecami oboznámiť, aby sme si uvedomovali, s kým máme dočinenia, keď hovoríme o Bohu. Samozrejme, ešte veľa sme toho nepovedali – nezaoberali sme sa Bohom ako osobnou bytosťou (to znamená, že Boh nie je len nejaká abstraktná vesmírna sila), nezaoberali sme sa Tajomstvom Najsvätejšej Trojice a taktiež sme nehovorili o tom, čo znamená, že Boh je láska. Ale na to všetko bude ešte času dosť.

Teraz si len v krátkosti zhrňme, čo sme sa dnes dozvedeli:

Boh je absolútne dokonalou bytosťou. Jeho dokonalosť tkvie v tom, že má všetko v absolútne možnej miere a zároveň ostáva absolútne jednoduchý. Nepozostáva zo žiadnych častí, ktoré by bolo možné rozložiť. U Boha je podstata totožná s jeho vlastnosťami. Podstata je to, čo robí vec tým, čím je. Vlastnosti sa upínajú na podstatu. Na základe toho správne o Bohu povieme, že nie je dobrý, ale že on je Dobro.

S Božou absolútnou jednoduchosťou súvisí aj to, že u neho nie je ani len možnosť, že by nebol. U všetkých ostatných vecí táto možnosť je.

Boh je absolútne dokonalý, teda všetko vlastní v absolútnej miere. Človek je dokonalý len relatívne – teda má všetko, čo má mať v tej miere, ako je preňho potrebné.

Boh je všemohúci – môže všetko, čo môže chcieť. Nemôže chcieť nezmysel, lebo by poprel sám seba a keby to urobil, svedčilo by to o jeho nedokonalosti.

Boh je vševediaci – vie všetko čo bolo, čo je a čo bude, pretože u neho neplynie čas. Boh je mimo času. U neho je všetko v jedinom prítomnom okamihu.

Boh je všadeprítomný – nie je obmedzený ani priestorom ani časom. Stvoril však veci mimo seba a nie zo seba. Teda Boh nie je všetko čo vidíme. Sme v ňom ale nie sme ním.